

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА 2000/35/ЕО

от 29 юни 2000 година

относно борбата със забавяне на плащане по търговските сделки

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаването на Европейската икономическа общност и в частност член 95,

като взеха предвид предложението на Комисията ⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Икономическия и социален комитет ⁽²⁾,

като действат в съответствие с процедурата, посочена в член 251 от Договора ⁽³⁾ във връзка със съвместния текст, одобрен на 4 май 2000 г. от Помирителния комитет,

като имат предвид, че:

(1) Европейският парламент в своята резолюция за интегрираната програма в полза на малките и средните предприятия (МСП) и на занаятчийския отрасъл ⁽⁴⁾ настоява Комисията да представи предложения с оглед да се реши проблемът със забавата за плащане.

(2) Комисията прие на 12 май 1995 г. препоръка за сроковете на плащане по търговските сделки ⁽⁵⁾.

(3) Европейският парламент в своята резолюция по препоръката на Комисията за сроковете на плащане по търговските сделки ⁽⁶⁾ приканва Комисията да предвиди превръщането на нейната препоръка в предложение за директива на Съвета, което да се представи възможно най-скоро.

(4) Икономическият и социален комитет на 29 май 1997 г. прие становище „Зелената книга на Комисията за обществените поръчки в Европейския съюз: размисъл за бъдещето” ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ ОВ, С 168, 3.6.1993 г., стр.13.

ОВ, С 374,3.12.1998 г., стр.4.

⁽²⁾ ОВ, С 407, 28.12.1998 г., стр. 50.

⁽³⁾ Становище на Европейския парламент от 17 септември 1998 г. (ОВ, С 313,12.10.1998 г., стр. 142), Обща позиция на Съвета от 29 юли 1999 г. (ОВ, С 284, 6.10.1999 г. стр.1) и Решение на Европейския парламент от 16 декември 1999 г. (още непубликувано в „Официален вестник”). Решение на Европейския парламент от 15 юни 2000 г. и Решение на Съвета от 18 май 2000 г.

⁽⁴⁾ ОВ, С 323, 21.11.1994 г., стр. 19.

⁽⁵⁾ ОВ, С 127, 10.6.1995 г., стр. 19.

⁽⁶⁾ ОВ С 211, 22.7.1996 г., стр. 43.

- (5) Комисията публикува на 4 юни 1997 г. план за действие в полза на единния пазар, подчертавайки, че забавата за плащане представлява все по-сериозно препятствие за успеха на единния пазар.
- (6) Комисията публикува на 17 юли 1997 г. доклад за забавите за плащане по търговските сделки ⁽⁸⁾, обобщаващ резултатите от оценката на ефектите от препоръката на Комисията от 12 май 1995 година.
- (7) Сериозно административно и финансово бреме тежи на предприятията, в частност, малки и средни, поради крайно дългите срокове на плащане и на забавата за плащане. Освен това, тези проблеми представляват една от основните причини за неплатежоспособност, заплашваща оцеляването на предприятията, и водят до загуба на много работни места.
- (8) В някои държави-членки договорните срокове за плащане се различават съществено от средните за Общността.
- (9) Съществуващите различия между държавите-членки по отношение на правилата и практиките за плащане представляват препятствие за нормалното функциониране на вътрешния пазар.
- (10) Ефектът от това е значително ограничаване на търговските сделки между държавите-членки. Това е в противоречие с член 14 от Договора, защото е желателно предприемачите да могат да търгуват своите продукти в целия вътрешен пазар при условия, които гарантират, че трансграничните сделки не представляват по-голям риск от продажбите вътре в държава-членка. Може да има опасения от изкривяване на конкуренцията, ако коренно различни разпоредби уреждат вътрешните операции, от една страна, и трансграничните, от друга страна.
- (11) Най-новите статистики показват, че в най-добрия случай, положението със забавата за плащане не се е подобрило в много държави-членки след приемането на препоръката от 12 май 1995 година.
- (12) Целта на борбата със забавата за плащане във вътрешния пазар не може да бъде постигната в достатъчна степен от отделно действащите държави-членки и може следователно да бъде по-добре постигната на нивото на Общността. Настоящата директива не излиза извън това, което е необходимо за постигането на тази цел. Следователно, тя отговаря в своята цялост на изискванията, произтичащи от принципите на допълняемост и пропорционалност както са постановени в член 5 от Договора.

⁽⁷⁾ ОВ, С 287, 22.9.1997 г., стр. 92.

⁽⁸⁾ ОВ, С 216, 17.7.1997 г., стр. 10.

- (13) Следва да се ограничи обхватът на настоящата директива до плащанията, извършвани като възнаграждение по търговски сделки, и да не се уреждат сделките, извършвани с потребителите, нито лихвите във връзка с други видове плащания, например плащанията, извършвани по силата на законодателството за чековете и полиците, или плащанията,

извършвани в рамките на обезщетения за щети, включително тези, извършвани от застрахователните компании.

(14) Фактът, че свободните професии са обхванати от настоящата директива, не означава, че държавите-членки трябва да ги разглеждат като предприятия или търговци за цели, необхванати от същата.

(15) Настоящата директива само определя понятието „изпълнимо право”, без да урежда различните процедури за принудително изпълнение на такова право, нито да определя условията, при които принудителното изпълнение на това право може да бъде спряно или отменено.

(16) Забавата за плащане представлява нарушение на договора, което е станало финансово привлекателно за длъжниците в повечето държави-членки поради ниските лихви за забава и/или бавната процедура на обжалване. Необходими са решителни промени, включително обезщетяване на кредиторите за понесените разходи, за да се обърне тази тенденция и да се направи така, че последствията от нарушенията на сроковете на плащане да бъдат такива, че да обезсърчат тази практика.

(17) Трябва да се предвиди разумно обезщетяване за разноските по събирането, без да се накърняват националните разпоредби, по силата на които национален съдия може да присъди на кредитора допълнителни обезщетения за вреди поради забавата за забавата по вина на длъжника, като съобразява също, че направените разноски може вече да са компенсирани от лихвите за забава за плащане.

(18) Настоящата директива взема под внимание проблема за дългите договорни срокове за плащане и, в частност, съществуването на някои категории договори, за които по-дългите срокове, съчетани с ограничаване на свободата на договаряне, или по-високият лихвен процент, могат да бъдат основателни.

(19) Настоящата директива следва да забрани злоупотребата със свободата на договаряне във вреда на кредиторите. Когато договор служи главно да осигури на длъжника допълнителни ликвидни средства във вреда на кредитора или когато основното предприятие по договора налага на своите доставчици или подизпълнители условия на плащане, които не са основателни предвид условията, от които самият той се ползва, същите могат да се разглеждат като фактори, представляващи такава злоупотреба. Настоящата директива не засяга националните разпоредби за начините на сключване на договорите или уреждащи валидността на договорните клаузи, които са несправедливи по отношение на длъжника.

(20) Последствията от забава за плащане могат да бъдат възпиращи, само ако се придружават от бързи и ефективни процедури за обжалване за кредитора. В съответствие с принципа за недискриминация, съдържащ се в член 12 от Договора, такива процедури трябва да са достъпни за всички кредитори, установени в Общността.

(21) Желателно е да се гарантира, че кредиторите могат да се ползват от клауза за задържане на собственост на недискриминационна основа в цялата Общност, ако клаузата за

задържане на собственост е валидна съгласно приложимите национални разпоредби по силата на международното частно право.

(22) Настоящата директива трябва да урежда всички търговски сделки, независимо дали се извършват между частни или държавни предприятия, или между предприятия и държавни органи предвид факта, че последните извършват значителен брой плащания към фирмите. Следователно, тя трябва също да урежда всички търговски сделки между основните предприятия по договора и техните доставчици и подизпълнители.

(23) Член 5 от настоящата директива изисква процедурата за събиране на неоспорените вземания да приключва в кратък срок в съответствие с националното законодателство, но не изисква от държавите-членки да приемат особена процедура или да изменят съществуващите си правни процедури по специален начин,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Приложно поле

Настоящата директива се прилага за всички плащания, извършвани като възнаграждение по търговски сделки.

Член 2

Определения

За целите на настоящата директива:

- 1) „търговски сделки” са всички сделки между предприятия или между предприятия и държавни органи, които водят до доставката на стоки или предоставянето на услуги срещу възнаграждение;

„държавни органи” е всеки договарящ орган или ведомство, както са определени от директивите за обществените поръчки (92/50/ЕИО ⁽¹⁾, 93/36/ЕИО ⁽²⁾, 93/37/ЕИО ⁽³⁾ и 93/38/ЕИО ⁽¹⁾);

„предприятие” е всяка организация, участваща в упражняването на независима икономическа или професионална дейност, дори когато тази дейност се упражнява само от едно лице;

⁽¹⁾ ОВ, L 209, 24.7.1992 г., стр.1.

⁽²⁾ ОВ, L 199, 9.8.1993 г., стр.1.

⁽³⁾ ОВ, L 199, 9.8.1993 г., стр.54.

- 2) „забава за плащане” е всяко превишаване на сроковете на плащане, договорни или законни;
- 3) „задържане на собственост” е споразумението (договорно), съгласно което продавачът задържа собствеността върху вещите до пълното издължаване;
- 4) „лихвен процент, прилаган от Европейската централна банка в нейните основни операции по рефинансиране” е лихвеният процент, прилаган в такива операции в случая на търгове при твърд процент. При евентуалността, когато основна операция по рефинансиране е била извършена съгласно тръжна процедура с променлив процент, този лихвен процент се отнася към пределния лихвен процент, получен на този търг. Това се отнася както за търговете с единен процент, така и за търговете с променлив лихвен процент;
- 5) „изпълнително основание” е всяко решение, съдебно постановление, съдебно решение, определение или платежно нареждане, постановено от съд или друг компетентен орган, за незабавно или разсрочено плащане, което позволява на кредитора да събере своето вземане от длъжника чрез принудително изпълнение; това включва решенията, съдебните постановления, съдебните решения, определенията или платежните нареждания, които подлежат на предварително изпълнение и остават такива, дори ако длъжникът подаде жалба срещу тях.

Член 3

Лихва за забава за плащане

1. Държавите-членки следят за това:

а) лихвите по смисъла на точка „г” да стават дължими от деня, следващ датата на плащане или изтичането на срока на плащане, определен в договора;

б) ако датата или срокът на плащане не е определен в договора, лихви се дължат автоматично, без да е необходима покана:

i) тридесет дни след датата на получаване от длъжника на фактурата или на равностойно искане за плащане или

ii) ако датата на получаване на фактурата или на равностойното искане за плащане е неизвестна, тридесет дни след датата на получаване на стоките или на предоставяне на услугите, или

iii) ако длъжникът получи фактурата или равностойното искане за плащане преди стоките или услугите, тридесет дни след получаването на стоките или предоставянето на услугите, или

iv) ако в закона или в договора е предвидена процедура за приемане или проверка, с която да се установява съответствието на стоките или услугите с договора, и ако длъжникът получи фактурата или равностойното искане за плащане преди или на датата на приемане или на проверка, тридесет дни след тази последна дата;

в) кредиторът е в правото си да изисква лихви за забава, доколкото:

i) той е изпълнил своите задължения по договор или по закон и

ii) той не е получил дължимата сума в срок, освен ако длъжникът е отговорен за забавата;

г) лихвеният процент за забава на плащане („законен процент“), който длъжникът е длъжен да плати представлява сбор от лихвения процент, използван от Европейската централна банка при последната ѝ основна операция по рефинансиране, извършена преди първия календарен ден на въпросното полугодие („основен процент“) и най-малко седем пункта („марж“), освен ако друго не е предвидено в договора. За държава-членка, която не участва в третия етап на икономическия и валутен съюз, основният процент по-горе е равностойният основен процент, определен от нейната национална централна банка. В двата случая основният процент в сила в първия календарен ден на въпросното полугодие за централната банка се прилага през следващите шест месеца;

д) извън случаите, когато длъжникът не е отговорен за забавата, кредиторът е в правото си да иска от длъжника разумно обезщетение за всички разноси по събиране, понесени вследствие забава за плащане от последния. Тези разноси за събиране спазват принципите на прозрачност и пропорционалност по отношение на въпросния дълг. Държавите-членки могат, при спазване на горепосочените принципи, да определят максимален размер на разноските по събиране за различни равнища на дълга.

2. За някои категории договори, които трябва да бъдат определени от националното законодателство, държавите-членки могат да определят срока на дължимост на лихвите на най-много шестдесет дни, ако те възпрепятстват страните по договора да надхвърлят този срок, или ако те определят задължителен лихвен процент, който надхвърля значително законния процент.

3. Държавите-членки предвиждат, че договор за датата на плащане или за последствията от забава на плащане, който не съответства на разпоредбите на параграф 1, букви „б“, „в“ и „г“ и на параграф 2, не се прилага или може да е основание за иск за обезщетение за вреди, когато предвид всички обстоятелства по случая, включително добрата търговска практика и обичаи и естеството на продуктите, той представлява явна злоупотреба по отношение на кредитора. Когато се определя дали един договор представлява явна злоупотреба по отношение на кредитора, се взема предвид, наред с другото, дали длъжникът има някаква обективна причина да се отклонява от разпоредбите на параграф 1, букви „б“, „в“ и „г“ и параграф 2. Ако се установи, че един такъв договор е явна злоупотреба, се прилагат разпоредбите на закона, освен ако националните съдилища не определят други условия, които да са справедливи.

4. Държавите-членки следят за това, в интерес на кредиторите и конкурентите да съществуват подходящи и ефективни средства за прекратяване използването на условия, които са явно несправедливи по смисъла на параграф 3.

5. Измежду посочените в параграф 4 средства фигурират разпоредби, които позволяват на организациите, имащи или официално признати като имащи законен интерес да представляват малките и средните предприятия, да сезират, съгласно съответното национално законодателство, съдилищата или компетентните административни органи, с мотива, че договорните разпоредби, замислени за общо ползване, са явно несправедливи по смисъла на параграф 3, така че те да могат да прилагат подходящи и ефективни средства, за да се прекрати използването на такива условия.

Член 4

Задържане на собственост

1. Държавите-членки предвиждат в съответствие с националните разпоредби, приложими по силата на международното частно право, че продавачът може да запази собствеността върху вещите до цялостно плащане, когато между продавача и купувача е била изрично договорена клауза за задържане на собствеността преди доставката на вещите.

2. Държавите-членки могат да приемат или запазват разпоредби за задатъците, внесени от длъжника.

Член 5

Процедури за събиране на неоспорените вземания

1. Държавите-членки следят за това, изпълнително основание, независимо от размера на дълга, да може да бъде получено нормално деветдесет календарни дни след като кредиторът е подал жалба или в съда или пред друг компетентен орган, когато не се оспорват дългът или процедурни въпроси. Държавите-членки изпълняват това задължение съгласно съответните им законодателни, подзаконови и административни разпоредби.

2. Съответните национални закони, подзаконови и административни разпоредби се прилагат при същите условия за всички кредитори, които са установени в Европейската общност.

3. Сроковете по-долу не се вземат предвид при изчисляването на срока от деветдесет календарни дни, споменат в параграф 1:

а) сроковете, необходими за съобщаване и призоваване;

б) всяко забавяне, причинено от кредитора, като необходимите срокове за нанасяне на поправки в жалбите и молбите.

4. Разпоредбите на настоящия член не накърняват също разпоредбите на Конвенцията от Брюксел за юрисдикцията и изпълнението на решения по граждански и търговски дела ⁽¹⁾.

Член 6

Транспониране

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за спазване на настоящата директива, до 8 август 2002 година. Те незабавно уведомяват за това Комисията.

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, последните съдържат позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условиата и редът на това позоваване се приемат от държавите-членки.

2. Държавите-членки могат да запазят или да приемат по-благоприятни за кредиторите разпоредби от необходимите за спазване на настоящата директива.

3. При транспонирането на настоящата директива държавите-членки могат да изключат:

а) вземанията, които са предмет на започнала процедура по несъстоятелност на длъжника,

б) договорите, които са сключени преди 8 август 2002 година, и

в) исканията за лихви с размер под пет евро.

4. Държавите-членки представят на Комисията текста на основните разпоредби от националното право, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

5. Две години след 8 август 2002 г. Комисията преразглежда, наред с другото, законната лихва, договорните срокове за плащане и забавите за плащане, за да оцени ефекта върху търговските сделки и ефектите на правната уредба в практиката. Резултатите от този преглед и от другите прегледи, към които ще се пристъпи, се съобщават на Европейския парламент и на Съвета, придружени при необходимост от предложения, насочени към усъвършенстване на настоящата директива.

Член 7

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила от деня на нейното публикуване в „Официален вестник” на Европейските общности.

⁽¹⁾ ОВ, С 27, 26.1.1998 г., стр.3 (консолидирана версия).

Член 8

Адресати

Държавите-членки са адресати на настоящата директива.

Съставено в Люксембург на 29 юни 2000 година

За Европейския парламент:

Председател

N. FONTAINE

За Съвета:

Председател

M. MARQUES DA COSTA